

Poikkinaiset palvelupolut

Esipuhe

Julkaisimme Sininauhasäätiön Koti Kaikille -toiminnassa selvityksen palveluiden saavutettavuudesta kesällä 2023. Halusimme saada lisää tietoa siitä, miten vaikeassa elämäntilanteessa olevat ihmiset löytävät palveluiden piiriin ja miten heidät siellä kohdataan.

Tapasimme selvitystä varten kahden vuoden aikana yli sata asunnottomuutta kokenutta ihmistä, joista valtaosa oli tilanteessa, jossa he tarvitsivat vahvoja tukimuotoja, kuten tuettua asumista sekä päihde- ja mielenterveyspalveluita. Selvityksestä nousi esiin myös pienempi ryhmä asunnottomuutta kokevia henkilöitä, jotka olivat jääneet asunnottomuuskeskustelussa ja ehkä myös asunnottomuuden hoidossa vähemmälle huomiolle: henkilöt, joilla ei ole mielenterveys- tai päihdeongelman kaltaista tuen tarvetta. Tekemässämme selvityksessä ilmeni, että nämä henkilöt joutuvat pärjäämään palveluviidakossa pitkälti itse omin resurssein.

Lähdimme tämän havainnon pohjalta laatimaan artikkeleita siitä, miten asunnottomuuspalvelut tavoittavat sellaiset henkilöt, jotka eivät kuulu tuetun asumisen palveluiden piiriin, eivätkä kaipaa akuutteja päihde- tai mielenterveyspalveluita. Lähtöoletuksena oli, että heistä monet olivat päätyneet asunnottomaksi muun muassa työllisyystilanteen muutoksen, asumistilanteen tai asumismenojen nopeiden muutosten, ihmissuhteiden muutosten tai jonkin muun yllättävän kriisin seurauksena. Haastattelimme syksyn 2023 aikana yhdeksää henkilöä, joiden elämäntilanne osui tähän kuvattuun määritelmään. Tavoitimme haastateltavat henkilöt mm. Hietaniemenkadun palvelukeskuksen, Inarintien hätämajoituksen ja Vivo Ry:n kautta. Yksi haastatelluista oli meille tuttu jo entuudestaan Sininauhasäätiön toiminnoista ja yksi tavoitettiin sosiaalisen median kautta.

Samalla artikkeli avaa ikkunan siihen, että kaikki asunnottomuutta kokevat henkilöt eivät käytä haitallisesti päihteitä tai oireile vakavasti mielenterveyden häiriöillä. Moni heistä jää myös asunnottomuustilastojen ulkopuolelle, sillä he usein asuvat sukulaisten, ystävien ja tuttavien sohvilla ja nurkissa.

Moni haastatelluista henkilöistä koki, että he jäivät asunnottomuuspalveluissa eräänlaisiksi väliinputoajiksi, sillä he kyllä kaipasivat tukea tilanteensa järjestelyyn (palveluohjausta), mutta eivät kuitenkaan kaivanneet varsinaisia tuetun asumisen palveluita. Yksi haastatelluista pohtikin, että ehkä hän olisi löytänyt asunnon nopeammin, jos hän olisi alkanut käyttämään päihteitä asunnottomuuden aikana.

1. Haastateltavien elämäntilanne ja asunnottomuuden syitä

Näiden yhdeksän haastattelujen perusteella asunnottomuuteen johtaneet syyt ovat hyvin moninaiset ja usein taustalla on monen ongelman vyyhti, joka lopulta kriisiytyy ja voi pahimmillaan johtaa asunnottomuuteen. Vaikka jokaisen haastatellun henkilön tarina on yksilöllinen, joitakin yhteisiä teemoja nousee esiin vastauksissa. Kokemukset asunnottomuudesta vaihtelevat, mutta toistuvia teemoja ovat selviytymisen kokemukset, erilaiset ja nopeasti vaihtuvat asumismuodot, turvattomuus, yksinäisyys ja häpeä.

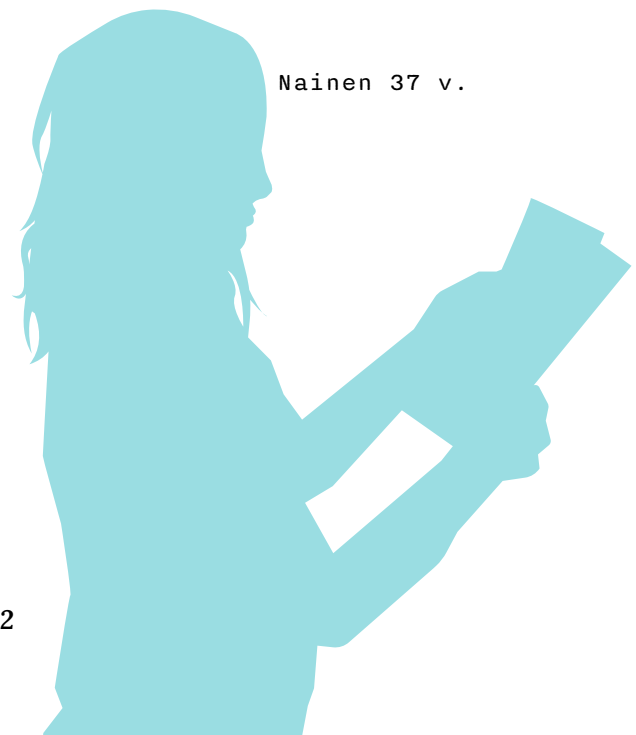
Kaikki haastatelluista henkilöistä ovat joutuneet asunnottomiksi erilaisten elämäntilanteiden, kuten avioerojen, väkivaltaisen parisuhteen, terveysongelmien ja työttömyyden seurauksena. He ovat myös kohdanneet haasteita asuntopolitiikan, asuntopulan ja vuokrankorotusten yhteydessä. Useat vastaajat kertoivat sosiaalisten tukiverkkojen puutteesta, joka on pahentanut heidän tilannettaan. Yksi haastatelluista oli vapautunut vankilasta suoraan kadulle. Useat haastatelluista kertoivat, etteivät olleet saaneet tarvitsemaansa tukea ja palveluohjausta sosiaalitoimesta. Tämä koettiin tukiverkkojen puutteen lisäksi merkittäväksi haasteeksi. Osaltaan tämän takia moni haastateltu koki vertaisuuteen perustuvan vapaaehtoistyön olleen keskeisessä roolissa selviytymisessä.

Haastatelluista henkilöistä seitsemällä oli velkoja ulosotossa. Heistä kolmella oli lisäksi vuokravelkaa. Vain kahdella haastatelluista henkilöistä oli talous suhteellisen hyvällä mallilla, vaikka mahdollisten takuuvuokrien maksuun riittäviä säästöjä ei heilläkään ollut. Yksi haastateltavien kohtaama ongelma liittyykin siihen, että heitä ohjattiin asunnottomuuspalveluissa hakemaan asuntoa avoimilta markkinoilta, josta asunnon saaminen ilman luottotietoja on liki mahdotonta. Vaikuttaa siltä, että henkilöt, joilla ei ole asumisen tuen palveluiden tarvetta, mutta he tarvitsisivat tukea asunnon etsintään ja saamiseen esimerkiksi ulosottomerkinnän takia, jäävät ilman tarvitsemaansa palvelua. Asunnottomuuden pitkityminen ja tuloksettomat asuntohakemukset saattavat nopeastikin lisätä epätoivoa ja turhautumista tilanteeseen tavalla, jossa asunnonhakijan aloite- ja toimintakyky laskee.

”

”Kyllä oli, vuokravelkaa ja ulosottoa. Nyt kun mä hain velkajärjestelyyn niin ne ovat siellä mukana ja toi kestää 5 vuotta. Vaikka mä kuinka yritin tuossa tehdä töitä niin eihän ne lyhentynyt mihinkään, että kun korko oli niissä niin korkea, niin toi oli itselle se ainut mahdollisuus koko eliniän aikana päästä niistä eroon. Toi päätös avasi itsellä sen, että hei, mulla onkin mahdollista tehdä jotain muuta kuin myydä kaljaa tuolta, että pystyn niinku muuhunkin ja voi vaihtaa alaa ja mahdollisesti kouluttautuu ja että ei tarvitse vaan tyytyä siihen.”

Nainen 37 v.

Köyhyys yhdistettynä tukiverkkojen puutteeseen näyttäytyi selkeänä asunnottomuuden riskiä lisäävänä tekijänä. Tilanteessa, jossa rahat ovat vähissä ja tukiverkkoa ei ole, voi pienikin elämänhallintaan vaikuttava kriisi lisätä asunnottomuuden riskiä huomattavasti. Elämäkriisin kautta kohdannut asunnottomuus oli haastatelluille jotain, mitä he eivät olisi voineet omalle kohdalleen kuvitella.

”

”Työt loppui 2018 enkä oikein osannut hakea apua. Et oon aina ollut semmonen työorientoitunut ihminen, et sitten kun työt loppui, niin jäin ihan tyhjän päälle. En osannut hakea mitään tukia. Työelämässä meillä oli aina niin, että työkaverit auttoi, oli tiivis työyhteisö ja aina sai jeesiä. No se loppui sit siihen, kun työt lopuivat. Sit lopulta jäi vuokrat maksamatta ja jouduin istumaan vähäksi aikaa Kylmäkoskelle sakkoja, sen jälkeen vapauduin kadulle.”

Mies 48 v

Yksi haastateltu henkilö kertoi, kuinka hän menetti asuntonsa väkivaltaisen parisuhteen seurauksena. Ero johti velkaantumiseen, ulosottoon ja lopulta asunnottomuuteen. Hän haki apua sosiaalitoimelta, mutta koki, ettei saanut sieltä tarvitsemaansa apua. Henkilö sai lopulta uuden asunnon VVA:n asumisohjaajan avulla, joka oli hänen tukena koko prosessin ajan.

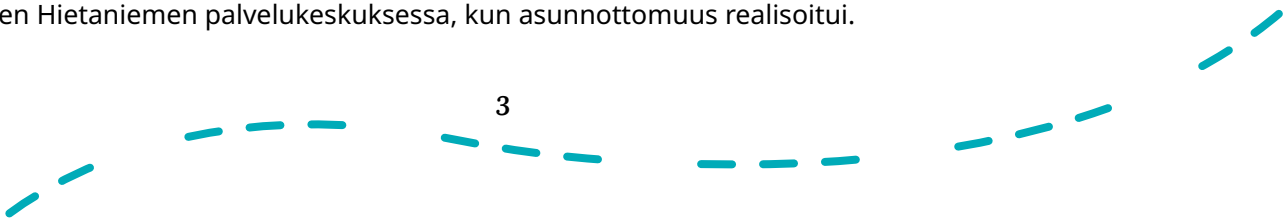
”

”Kadulla mun ei tarvinnut olla, onneks. Eikä siitä olisi mitään tullutkaan, koska mä tein niinku parhaani mukaan töitä siinä samalla. Asunto, mistä jouduin muuttamaan pois... no ei siinä, jäi vuokrat rästiin ja sitten loppujen lopuksi tuli vuokravelkaa”

Nainen 37 v.

Elinkustannusten nousu on vaikeuttanut sopivan asunnon löytämistä kaikkien kohtaamiemme henkilöiden kohdalla. Yksi haastatelluista kertoi, että hänelle on tarjottu järjestäen liian kalliita asuntoja, eikä hän ole voinut elinkustannusten noustessa ottaa niitä vastaan. Lisäksi tulevat leikkaukset muun muassa asumistukeen ovat aiheuttaneet huolta vastaajissa, ja yksi haastatelluista kertoi, että hän joutuu muuttamaan nykyisestä asunnostaan, mikäli tuet pienenevät. Haastateltu koki itsekin nykyisen asuntonsa liian kalliiksi, mutta ei ollut löytänyt riittävän edullista asuntoa pääkaupunkiseudulta. Haastateltu pelkäsi joutuvansa muuttamaan pois pääkaupunkiseudulta, jossa hänen lapsensa asuvat ja se vaikeuttaisi isällään asuvien lapsien tapaamista.

Yksi haastateltava kertoi, kuinka hän muutti Helsinkiin työn perässä ja joutui ottamaan alivuokralais- huoneen, jonka kuitenkin menetti, kun asunnon omistaja laittoi asunnon myyntiin. Hän haki asuntoa pääkaupunkiseudulta, mutta ei saanut sitä, vaikka alivuokralaisena asuminen oli silloin kriteeri erittäin kiireelliselle asunnon tarpeelle, minkä lisäksi hän oli töissä pk-seudulla. Hän ei kokenut saavansa konkreettista apua aikuissosiaalityöstä, vaan lähinnä suosituksia etsiä asuntoja yksityisiltä vuokranantajilta, vaikka näiden asunnot eivät olleet hänen taloudellisten realiteettiensa mukaisia. Luottotietomerkintä teki asunnon löytämisen vapailta markkinoilta lähes mahdottomaksi. Lopulta hän joutui turvautumaan majoitukseen Hietaniemen palvelukeskuksessa, kun asunnottomuus realisoitui.

”

”Ja siis mähän täytin silloin jo ennen täydellistä asunnottomuutta useilta kohdin erittäin kiireellisen asunnon tarpeen kriteerit elikkä mulla oli työ/opiskelupaikka, mä olin alivuokralainen ja mitähän muita niitä kriteerejä nyt oli... Siellä oli 5 kriteeriä niin mä täytin 4 niistä. Mun terveydentila huononi asunnottomuuden aikana, astma paheni huomattavasti, että käytän nykyään kaksinkertaisen määrän astmalääkkeitä mitä ennen asunnottomuutta.”

Mies 49 v

Kaikki haastatellut henkilöt halusivat aktiivisesti parantaa omaa elämäntilannettaan. He etsivät apua ja tukea eri tahoilta, kuten sosiaalityöltä sekä järjestöiltä ja pyrkivät löytämään pysyvän asunnon omin neuvoin.

”

”Oon ite aktiivisesti hakenut avun piiriin. Yhteiskunta ei kyl reagoinut yhtään mitenkään, kun kämpä lähti. Ainoa, joka reagoi oli Kela, et siellä oli vaikeuksia hyväksyä sitä, et mulla ei ollut osoitetta hetkeen. Ja sit kun yritin selittää niille tätä tilannetta, niin ne alko epäilemään, et onko kyseessä vapaaehtoinen asunnottomuus, vaikka kyse oli siitä, että semmosta kämpä ei löytynyt, mihin mulla olis varaa.”

Nainen 35 v.

2. Asunnottomuuspalvelut

Palvelut, joita haastatellut henkilöt olivat asunnottomuuteensa liittyen käyttäneet, olivat aikuissosiaalityö, Luona Oy ja Forenomin kriisimajoitus, Hietaniemen palvelukeskus, Inarintien palvelukeskus, VVA, A-kilta, lastensuojelu, Pelastusarmeija ja Hermannin Diakoniatalon Varustamo. Palveluiden käyttö ja kokemukset palveluista vaihtelevat suuresti vastauksissa.

Asunnon hakemiseen ja saamiseen liittyvät vastaukset kertovat, että haastatellut ovat kohdanneet monia haasteita ja pettymyksiä asuntoa etsiessään. He olivat hakeneet asuntoa eri lähteistä, mutta usein heidän hakemuksensa olivat jääneet huomiotta. He olivat myös kokeneet, että heidän asunnontarvettaan ei ollut otettu vakavasti tai että heille oli tarjottu epäsopivia tai epäinhimillisiä asumisvaihtoehtoja. He olivat myös törmänneet siihen, että asuntojen vuokrat ovat liian korkeita heidän tuloihinsa nähden tai että he eivät täytä asunnon saamisen kriteereitä, kuten työpaikkaa, koulutusta, kunnossa olevia luottotietoja tai päihteettömyyttä. He myös kertoivat, että heillä on ollut vaikeuksia saada riittävästi tietoa eri asumisvaihtoehdoista tai että he ovat saaneet ristiriitaista tai virheellistä tietoa. Asunnon hakua asunnottomana kuvattiin turhauttavaksi ja epätoivoiseksi.

Asunnottomuus voi koskea myös perheellisiä ja näin ollen lapsia. Yksi haastateltava kertoi, kuinka hän oli hädän ja huoltajuuskiistan myötä menettänyt Helsingin kaupungin vuokra-asunnon, vaikka hän asui siinä lastensa kanssa. Kyseinen henkilö menetti asuntonsa aktiivisista lastensuojelun ja sosiaalityön tukitoimista huolimatta, ja he joutuivat muuttamaan Forenomin kriisiasuntoon. Lapset muuttivat lopulta toisen huoltajan luokse, mutta asuivat tätä ennen kriisiasunnossa äitinsä kanssa.

Sosiaalipalvelut

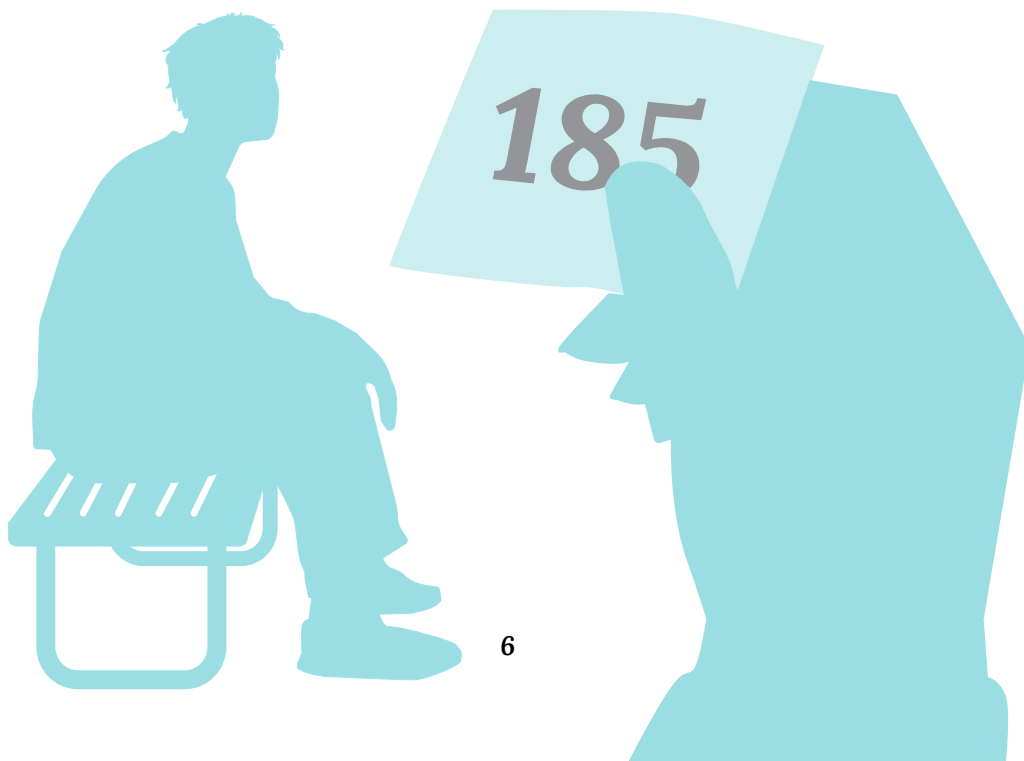
Useat haastatellut kokevat, että he eivät ole saaneet riittävää tai oikeanlaista apua sosiaalitoimelta asunnottomuutensa aikana. Toisissa tapauksissa sosiaalitoimen ohjeet on koettu hyödyttömiksi tai sosiaalitoimen työntekijä ei ole tuntenut tarjolla olevia asunnottomuuspalveluita tai niiden saamiseen liittyviä kriteereitä. Haastatteluista nousi esiin myös kokemuksia siitä, että heitä ei ole palveltu ollenkaan tai palvelu on tuntunut välinpitämättömältä. Haastatellut kertovat myös, ettei heidän kanssaan ole pidetty säännöllisiä tapaamisia tai seuranta-aikana asunnottomuuskeskusteluita.

Kaksi haastatelluista on ollut tyytyväisiä sosiaalityöntekijöiden tai asumisneuvojen kuunteluun, neuvontaan ja lausuntoihin, kun taas kuusi haastateltua on pettyneitä sosiaalitoimen hitauteen, passiivisuuteen tai epäoikeudenmukaisuuteen. Palveluntarpeen arviointi on yksi keskeinen sosiaalitoimen palvelu, joka vaikuttaa asunnottomuuspalveluiden saamiseen. Vastaajien joukossa on niitä, joiden palveluntarpeen arviointia ei ole tehty lainkaan, sekä niitä, joiden se on tehty liian myöhään tai niin, että sen käyttötarkoitus on jäänyt epäselväksi tai sen tekemisellä ei ole ollut käytännön vaikutusta.

Haastattelujen perusteella jo asunnottomuuspalveluiden löytäminen ja niihin pääseminen oli vaikeaa ja monesti kiinni hyvästä onnesta tai palvelutuntevasta tutusta. Jos hyvää onnea tai palveluviidakossa jo samoillutta ystävää ei ollut, oli palveluiden piiriin vaikeaa löytää. Tietoa palveluista on edelleen hajanaisesti paikoissa, joihin kaikilla ei ole pääsyä. Yllättävän monella haastatelluista/kohdatuista henkilöistä oli vaikeuksia löytää tietoa muun muassa netistä.

Haastattelujen perusteella sosiaalitoimen palveluohjaus ei toimi toivotulla tavalla. Tämä on ongelmallista, sillä sosiaalityöntekijä on monelle asunnottomuustilanteeseen joutuneelle henkilölle ensimmäinen apua tarjoava taho. Monelle haastatellulle palvelut eivät ole asunnottomuuden alussa tuttuja, joten tiiviimmällä palveluohjauksella voi olla käänteentekevä merkitys asunnottomaksi jääneelle ja hänen asunnottomuutensa kestolle.

Haastatellut kertoivat palveluiden saavutettavuudesta, kuten sijaintiin, aukioloaikoihin ja tiedottamiseen liittyvistä haasteista. Yksi haastatelluista kertoi jääneensä kokonaan vaille sosiaalityön apua, kun sosiaalityöntekijä oli vaihtunut eikä uutta vastuusosiaalityöntekijää määritelty koko asunnottomuusajaksi.

”

”No siinä sitten tajuan, että mulla ei oo varaa pitää sitä asuntoa, eikä ole enää luottotietoja. Mä olin sosiaalitoimeen yhteydessä, kävin siellä säännöllisesti. Ne vaan nostivat käsiä pystyyn...

Ja sosiaalityöntekijä vaihtui koko ajan ja aina piti aloittaa alusta. Ja se eka sosiaalityöntekijä teki jo silloin alussa palvelutarpeen arvioinnin, mut mä en tiennyt, et mikä se pa-
peri on.

Ja sitten vasta siinä asunnottomuuden kynnyksellä, kun mä olin ottanut yhteyttä VVA:han, niin ne ihmettelivät, että susta on tehty palvelutarpeen arviointi yli puoli vuotta sitten, että miksei tässä ole tehty mitään.

Ja mä en tiedä mitä siinä tapahtui, että sen hetkinen sosiaalityöntekijä yks kaks lopetti.

Asuin melkein 3 kuukautta kriisimajoituksessa ja sinä aikana mun piti tavata Luonan työntekijää, joka auttoi mua asunnon haussa. Meidän piti pitää palaveria myös niin, että siinä olis ollut sosiaalityöntekijä mukana. Siinä olisi kartotettu mun tilannetta, mut mulle ilmoitettiin vaan, että ei ole sosiaalityöntekijää ja se kriisimajoituksen työntekijä oli sit kans ollut sosiaalitoimeen yhteydessä, ni sekin sit sano et sulla ei kuulemma ole sosiaalityöntekijää, et tä on ihan uusi tilanne meillekin. Ni me ei koskaan käyty mitään keskustelua, missä olis ollut sosiaalityöntekijä mukana...

VVA oli koko ajan mun tukena siinä, että ei tämmöistä tilannetta voi olla. Mutta kukaan ei ottanut musta silloin koppia. Mä sijoituin sinne kriisimajoitukseen 1.12.2019 ja 25.2.2020 mä muutin tuohon [nykyiseen asuntoon], että sinä aikana mulla ei ollut sosiaalityöntekijää ollenkaan. Sen takia mä pidin tosi paljon yhteyttä VVA:n työntekijöiden kanssa, koska musta tuntui, että ne oikeasti välittivät”

Nainen 37 v.

Kriisimajoitus

Palaute koko Helsingin kaupungin kriisimajoituksen prosesseista sai haastatteluissa pääasiassa negatiivista palautetta. Haastatellut henkilöt olivat toki kiitollisia siitä, että heidän ei tarvinnut asua vastentahdotisesti kadulla, mutta kokonaisuutena kriisimajoitus sai enimmäkseen risuja.

Kriisimajoitukseen pääseminen on haastatteluiden perusteella vaikeaa ja epäjohdonmukaista. Useat haastatellut henkilöt kertoivat, että he eivät saaneet sosiaalityöntekijöiltään tietoa kriisimajoituksesta tai heidän tarvettaan siihen vähäteltiin. Moni kertoi, että tieto kriisimajoituksesta saapui liian myöhään ja he kuuluivat sen mahdollisuudesta muilta asunnottomilta tai matalan kynnyksen palveluista. Yksi haastateltava kertoi, että sosiaalityöntekijä oli painostanut häntä jatkamaan kavereiden nurkissa asumista, vaikka tilanne oli alkanut kuormittaa henkilön ihmissuhteita ja välit ystäviin uhkasivat tulehtua. Sujuva kriisimajoitukseen pääseminen olisi usean haastatellun kohdalla mahdollistanut koulun tai työn normaalin jatkumisen.

”

”Sosiaalityö nyt ei niinkään auttanut mua, mutta auttoi sekin kuitenkin sen, että mä en nyt sinne kadulle joutunut. Joo, vaikka siinäkin sitten asunnon menettämisen jälkeen yritettiin, kun ensimmäisen kuukauden mä asuin mun kavereilla. Ni sen marraskuun ja vähän joulukuusta. Siinäkin sossu yritti sitten puhua, että no mikset sä voi nyt olla siellä sun kavereilla, kun sä oot ollut siellä jo tähän asti?”

Nainen 37 v.

Osa haastatelluista kertoi, että he saivat kriisimajoituksen aikana asiallista tukea asunnon hakemiseen Luonan palveluilta ja he kokivat sen tärkeäksi, että joku tsemppasi ja potki eteenpäin lamaannuttavassa tilanteessa. Toiset taas kokivat, että tuki asunnon hakemiseen on turhaa, kun he osasivat hakea asuntoa itsekin. Yksi haastateltu henkilö koki Luonan ohjaajan painostaneen häntä hakemaan asuntoa Helsingin ulkopuolelta, vaikka hänen lapsensa asuivat Helsingissä toisen vanhemman luona.

Moni myös kertoi, että kriisimajoitus järjestettiin yksikössä, jossa heillä oli oma huone, mutta jaetut kylpyhuone- ja ruokailutilat. He kuvasivat yhteistiloja levottomiksi ja sieltä käsin töiden tekeminen tai kriisistä selviytyminen koettiin vaikeaksi. Kaikki kriisimajoituksessa olleet kertoivat, että he eivät käyttäneet yhteistiloja ollenkaan tai mahdollisimman vähän niiden levottomuuden vuoksi. Moni kertoi kohdanneensa kriisimajoituksessa väkivallan uhkaa ja päihteidenkäyttöä. Yksi henkilö kertoi kokeneensa kriisimajoituksen yhteistilassa seksuaalista ahdistelua ja hänen mukaansa siihen reagoitiin hitaasti.

”

”Myöskin VVA:n tyypit laittoi vähän niinku kyselyä, että minkä takia mut sijoitettiin semmoseen paikkaan, missä oli pelkkiä miehiä. Niinku ei yhtään katottu sitäkään, et minkälaiseen paikkaan mut sijoitetaan.”

Nainen 37 v.

3. Asunnottomuuden kesto ja päättyminen

Haastateltavat henkilöt ovat saaneet apua asunnottomuuden uhkaan vaihtelevasti ja epätasaisesti. Heidän kokemuksensa ja näkemyksensä avunsaannista ovat olleet pääosin negatiivisia. Heidän toiveensa ja tarpeensa avunsaannin suhteen ovat olleet suurempia ja moninaisempia kuin heidän saamansa apu ja tuki.

Haastatteluaineistosta käy ilmi, että vastaajat ovat kohdanneet esteitä, hidasteita, ristiriitoja, epäilyä, ennakkoluuloja ja väärinkäsityksiä avunsaannissa. Sosiaalipalvelut eivät ole olleet oikea-aikaisia tai palvelut ovat olleet riittämättömiä. Kahden haastatellun kohdalla tämä johtanut kodin irtaimiston ja omaisuuden menettämiseen asunnon menettämisen lisäksi, mikä on syventänyt asunnottomuuteen liittyvää kriisiä ja siitä kumpuavaa epätoivoa. Kun asunnon lisäksi menettää omaisuutensa, on tilanteessa vaikeampaa nousta nopeasti takaisin jaloilleen.

Yhtä henkilöä lukuun ottamatta kaikki kohdatut haastatellut asuivat omissa kodeissaan haastatteluhetkellä. Yksi edelleen asunnoton henkilö sanoi olevansa tällä hetkellä tyytyväinen siihen, että asui ”vähän siellä täällä” ja hätämajoituksissa. Hän sanoi, ettei luota siihen, että hänelle sopivaa asuntoa löytyisi. Edellinen asunnon menettäminen oli traumaattinen kokemus, ja se vaikutti myös tämän hetken tilanteeseen. Kaksi henkilöä oli löytänyt asunnon täysin omatoimisesti vapailta markkinoilta ja he kokivat, että sosiaalitoimi ja asunnottomuuspalvelut eivät onnistuneet auttamaan heitä asunnon saamisessa.

Kuusi vastaajaa kertoi, että olivat saaneet asunnon jonkin tahon, kuten järjestön, asumisneuvojan tai sosiaalityöntekijän avulla. Apu ei ollut kuitenkaan suoraviivaista, vaan asunnon löytäminen oli monen mutkan takana.

Yksi vastaajista kertoi, että hänen asiansa lähtivät etenemään puolentoista vuoden asunnottomuuden jälkeen vasta, kun hän törmäsi etsivän lähityöntekijöihin. He auttoivat häntä järjestämään lääkärintarkastuksen ja varaamaan ajan asumisneuvojalle. Lähityö oli myös henkisenä tukena mukana asumisneuvonnan tapaamisella. Tämän asumisneuvojan tapaamisen seurauksena vastaaja sai asunnon nopealla aikataululla Hekalta.

”Mä siinä vaiheessa hiffasin, että siellä kannattaa olla joku mukana ja mä pyysin etsivää lähityöntekijää sinne mukaan. Kun hän oli siinä mukana, niin mä uskon, että se vaikutti aika paljon siihen ensikohtaamiseen siellä, että mä en mennyt yksin sinne. Sitten kun mä pääsin kertomaan omista asioistani ja näin edespäin niin hän oli siinä mukana vaan, että eihän hänen tarvinnut puhua vaan tavallaan olla todistajana siinä ja turvaamassa sitä. Koska mä pelkäsin... mä niin paljon kohtasin siinä asunnottomuuden aikana sitä ylenkatsomista ja semmoista hyljeksintää, niin mä tiesin, että siinä pitää olla jonkun mukana.”

Mies 49 v.

Loput viisi asunnon saaneista henkilöistä kertoivat, että heidän asuntonsa löytymiseen vaikutti suuresti jokin kolmannen sektorin asunnottomuustyön järjestötoimija. Yksi hakijoista kertoi, kuinka hän sai Hekalta asunnon, mutta vasta sen jälkeen, kun yhden järjestön asumisneuvoja oli kirjoittanut puollon hakemukselle.

”

”No siis itse mä hain Hekan asuntoa minkä nyt sain, mut sain sen vasta sen jälkeen, kun VVA:n asumisneuvoja teki mulle puollon siihen hakemukseen. Et kaksi tuntia siitä puollosta, niin sain tekstarin, missä kerrottiin, että sain asunnon.”

Nainen 35 v.

Kolme vastaajaa sai kodin Vivo Ry:n omistamista asunnoista. He olivat joko kriisimajoituksessa tai asuivat tuttaviansa luona, kun asuntoa tarjottiin heille. Kaikki heistä ohjautuivat Vivo Ry:lle jonkin muun asunnottomuustyön kolmannen sektorin toimijan kautta vasta usean kuukauden asunnottomuuden jälkeen.

Loppusanat

Näiden haastatteluiden perusteella näyttää siltä, että palveluita tarvitsevat henkilöt eivät saa tarvitsemaansa palvelunohjausta ja tilanteet usein kriisiytyvät konkreettiseksi asunnottomuudeksi. Ja jos ja kun asunnottomuus realisoituu, on apu hajanaista ja sen saaminen näyttää olevan sattumasta kiinni. Jos asunnottomaksi jäänyt tapaa oikean henkilön, joka tuntee palvelujärjestelmän hyvin, tämä osaa ohjata hänet eteenpäin seuraavalle luukulle, missä taas saatetaan tiedustella jo konkreettisia asuntoja tai tehdä puoltoja hakemuksiin. Lisäksi palvelun saaminen ja sen laatu näyttävät olevan asiakaspalvelijasta kiinni. Useat haastateltavat kertoivat, että olivat kohdanneet palveluissa asiaton- ta, usein vähättelevää käytöstä.

Palvelupolkujen prosessit vaikuttavat olevan hyvin katkonaisia ja asunnottomuustilanteessa jokainen päivä ja viikko vie tilannetta vaikeampaan suuntaan, jolloin kriisi syvenee nopeasti. Päihteenkäytön aloittamisen, väkivallan kohtaamisen tai hyväksikäytön kohteeksi joutumisen riski kasvaa koko ajan asunnottomuuden pitkittyessä. Ja näin polku pois asunnottomuudesta pitenee ja muuttuu yhä vaikeakulkuisemmaksi.